

CEES MULDER'S MOOISTE ZIN UIT...

De boeken der kleine zielen

‘Zoo vol was het verleden tusschen hen, dat het scheen of zij nooit elkaâr over die hindernis zouden naderen. Zoo vele woorden waren er niet gezegd, die gezegd hadden moeten zijn, om te kunnen zwijgen in harmonie, dat het zwijgen een marteling was, en zoo vele jaren waren er gestapeld tusschen die ouders en die kinderen, dat het ondoenlijk scheen elkaâr nu te bereiken met woorden.’⁶

Cornelia Hendrika
Jonker: ‘Gezelschap
drinkt thee aan tafel’,
1895-1910.
Rijksmuseum,
Amsterdam (RP-F-00-
6790)

Van de boeken van Louis Couperus zijn er een paar die ik telkens herlees. Een daarvan is *De boeken der kleine zielen*, over de verstikkende Haagse atmosfeer rond de eeuwwisseling voorafgaand aan de Eerste Wereldoorlog.

Het eerste hoofdstuk van *De kleine zielen* is een slapstickverhaal avant la lettre: over Dorine van Lowe die ‘geheel Den Haag doortrippeld en doortramd’ heeft. Ze wil alle familieleden uitnodigen voor de zondagse jour bij mama Van Lowe, wier dochter Constance naar Holland teruggekeerd is. Als

laatste bezoekt Dorine haar broer Karel. De scène, met vaart geschreven, laat de 'egoïste bezadigdheid'² van de vroeg-gepensioneerde burgemeester zien. Dit hoofdstuk kunt u zo voorlezen op een basisschool – al moet u dan wel tussendoor uitleggen wat een 'réticule' is, en een 'pélérine' en een 'presse-papier'.³ Maar dat terzijde...

Een korte inleiding op wat ik dan de mooiste zin vind. Constance van Lowe keert niet alleen terug in Den Haag; zij is met haar man Henri van der Welcke en hun zoon Addy. Vijftien jaar eerder heeft zij – destijds getrouwd met de oudere diplomaat De Staffelaer ('minister-rezident te Rome'⁴) – een liaison aangeknoopt met zijn jongste secretaris: Henri van der Welcke. Het schandaal dat hieruit voortkwam, eindigde haar eerste huwelijk en brak de diplomatieke carrière van Henri. Zijn ouders dwongen Henri te trouwen met Constance, maar in al de jaren is er geen contact geweest tussen de ouders van Henri en Constance. Nooit hebben de ouders hun kleinzoon Addy ontmoet en nooit hebben ze Constance haar misstap vergeven.

Eenmaal terug in Den Haag ontvangt Henri een brief van zijn vader waarin hij met zijn vrouw en zoon wordt uitgenodigd voor een bezoek. Het drietal reist met de trein naar Driebergen en wordt daarna met een rijtuig naar een groot somber huis gebracht. Terwijl Henri als eerste de voorkamer betreedt, wachten Constance en Addy in de vestibule. Uiteindelijk worden zij opgehaald door Van der Welcke senior. En dan is er een 'drukkend zwijgen'.⁵ Nadat er enkele beleefdheidsfrasen zijn gewisseld, praat Henri moeizaam over onbelangrijke zaken. Er lijkt nog altijd geen contact mogelijk. En dan schrijft Couperus:

Zoo vol was het verleden tusschen hen, dat het scheen of zij nooit elkaâr over die hindernis zouden naderen. Zoo vele woorden waren er niet gezegd, die gezegd hadden moeten zijn, om te kunnen zwijgen in harmonie, dat het zwijgen een marteling was, en zoo vele jaren waren er gestapeld tusschen die ouders en die kinderen, dat het ondoenlijk scheen elkaâr nu te bereiken met woorden.⁶

Met name de zinsnede: 'Zoo vele woorden waren er niet gezegd, die gezegd hadden moeten zijn, om te kunnen zwijgen in harmonie [...]' toont een macht over taal die slechts aan enkelingen is gegeven. ♣

Noten

- 1 Louis Couperus, *De boeken der kleine zielen*. Deel 1 en 2 (ed. H.T.M. van Vliet, Jan Robert en Oege Dijkstra). Veen Uitgevers, Amsterdam 1991, p.9.
- 2 Ibid., p.9.
- 3 Resp. Ibid., p.9 & 13; p.9; p.11 & 12 & 13.
- 4 Ibid., p.78.
- 5 Ibid., p.83.
- 6 Ibid., p.84.

Heeft u ook zo'n mooiste Couperus-zin, zo'n zin die u keer op keer wilt lezen? Deel deze dan vooral met andere liefhebbers. U kunt uw mooiste zin plus toelichting (maximaal 500 woorden) bij ons aanleveren via arabesken @couperus.nl. Suggesties voor bijbehorend beeld zijn uiteraard eveneens van harte welkom.